

Vicsai Nóra-Csilla

Kolozsvár metropolisz térség idegenforgalma

Kolozsvár metropolisz térség Kolozsvár municípiumból és további 17 közigazgatási egységből áll. A térségre a sokszínűség jellemző; az alkotó települések változatos szabadidőtöltési lehetőségeket kínálnak, ennek köszönhetően pedig a turizmusformák palettája is széles. Az idegenforgalom kiemelkedő központja Kolozsvár. A város elsősorban kulturális (városi) turizmust, valamint üzleti turizmust bonyolít le. Másodlagos gócpont Gyalu és környéke: a Meleg-Szamos – Tárnica vidék rekreációra, természetjárásra kínál lehetőséget, így a hétvégi turizmus helyszíne. Ugyanakkor a tranzitturizmus is megnyilvánul, kihasználva az előnyös földrajzi helyzetet. A tranzitturizmus különösen azoknak a településeknek a sajátja, amelyek a Kolozsvár – Nagyvárad országút mentén találhatók. A különböző turizmusformák kiegészíthetik egymást: a metropolisz térség több lehetőséget nyújt az integrált turizmus fejlesztésére – ezért is érdemes az idegenforgalmat egy, a településnél magasabb területi szinten, a metropolisz térség szintjén vizsgálni.

Kulcsszavak: Kolozsvár metropolisz térség, idegenforgalom, turizmusformák.
JEL-kód: R11

Elméleti háttér

Az elmúlt húsz évben fokozódó érdeklődés nyilvánult meg a metropolisz térségek iránt, mivel a globális szinten a világvárosok és nagy kiterjedésű agglomerációik a leginkább innovatívak, gazdaságilag sikeresek, jövőorientáltak és kevésbé sérülékenyek a válságokkal szemben.

A metropolisz térség egy településrendszer, amely egy nagyvárosból (külvárosaival együtt) és közvetlen vonzáskörzetéből áll. A kapcsolódó vonzáskörzet (agglomeráció) több, különböző méretű városi központot is magába foglalhat. A metropolisz térség által – adminisztratív vagy földrajzi értelemben – uralt régiót nevezzük metropolisz régiónak (*CEMAT* 2007). A metropolisz térségek általában egy nagy népsűrűségű városi magból, valamint az azt övező, alacsonyabb népsűrűséggel rendelkező területekből állnak, amelyek közösen osztoznak az ipar, az infrastruktúra és a lakókörzetek felett (*Squires* 2002).

A gazdasági, szociális és politikai változásoknak köszönhetően, ezek a térségek kulcsfontosságúakká váltak, úgy gazdasági, mint politikai téren (*Mark et al.* 2008). Ugyanakkor az erős, de kis számú metropolisz térségek kiemelt támogatása növekvő regionális különbségeket, demográfiai és gazdasági polarizációt vont maga után. Az egyenlőtlen regionális fejlődés, valamint a regionális polarizáció legnagyobb teoretikusai közé tartozik Gunnar Myrdal és Albert Hirschman, míg a politikai gazdaságtan legnevesebb képviselői Polányi Károly, Colin Hay, illetve David Harvey.

A fejlődésnek és növekedésnek több elmélete is ismert. André Gunder Frank fogalmazza meg a függőségi elméletet (dependency theory), Imanuel Wallerstein és Samir Amin neve a világ rendszerszintű megközelítéséhez kapcsolódik (world system theory), míg a gyarmatbirodalmak felbomlása utáni folyamatokkal elsősorban Robert Young és Edward Said foglalkozott.

A többszintű interkonnekтивitás fogalma is számos irányba gyűrűzött tovább. Antonio Gramsci vezeti be a kulturális hegemonia fogalmát. Erik Swyngedouw és Neil Brenner nevéhez fűződik a többszintű kormányzás elve, amelynek értelmében a helyi, regionális, nemzeti, nemzetközi, valamint a globális folyamatokba való bekapcsolódás nem hierarchikus viszonyt alkotnak, hanem egymást kiegészítik.

Reinhard Kreckelhez a többszintűség-centrum-periféria-fogalom kapcsolódik, aki a centrumot társadalmi magként és a hatalmi központként definiálja, a közvélemény alakításában és az erőforrások eloszlásában vállalt szerepének köszönhetően.

A metropolizáció folyamatával egyidejűleg periferizáció is lejátszódik. A periféria gazdasági szerepe elhanyagolható, politikai szempontból pedig gyenge és hatalom nélküli. A periferizáció folyamata a gazdasági hanyatlásnak, a szisztematikus dezintegrációnak (pl. infrastruktúra), a jelentőség, fontosság elvesztésének (pl. népesség, munkahelyek) és a növekvő függőségnek a szinonímája.

Törvényi keret

Az a törvényi háttér, amely Romániában megteremti a metropolisz térségek létrehozásának lehetőségét, három rendelkezést foglal magában: (1) a területfejlesztésről és urbanisztikáról szóló 2001. évi 350. törvényt, (2) a 2001. évi 215. helyi közigazgatási törvényt, valamint (3) a 2001. évi 351. törvénybe foglalt országos területfejlesztési terv városhálózatra vonatkozó részét. A metropolisz térség fogalmát Románia Nemzeti Területfejlesztési Terve (PATN – Planul de Amenajare a Teritoriului National) határozza meg, míg a helyi közigazgatási törvény ennek célját mondja ki, ami nem más, mint “az infrastruktúra javítása és közös fejlesztési célok kidolgozása” (a 2001. évi 215. helyi közigazgatási törvény, 11². cikk).

A törvények értelmében, Romániában nagy városi központok (Románia Fővárosa és az 1. rangú települések), valamint az ezek közvetlen szomszédságában (legfeljebb 30 km távolságban) fekvő, a nagyvárossal sokoldalú együttműködési viszonyt kialakított városi és vidéki települések hozhatnak létre metropolisz térséget. Az így lehatárolt terület önkéntes partneri kapcsolat alapján, társulással jön létre, azzal a céllal, hogy megerősítsék a komplementaritást a fejlesztési folyamat során (Benedek 2006). Ezek a társulások nem rendelkeznek önálló jogi személyiséggel.

Az 1. rangú települések közé 11 országos és európai fontosságú municípium tartozik, ezek egyike Kolozsvár. Romániában 2. rangú települések (regionális, megyei fontosságú vagy a településhálózatban egyensúlyfenntartó municípiumok) is hoztak létre metropolisz térséget, így például Nagybánya és Marosvásárhely. Ezeket a 2001. évi 215. helyi közigazgatási törvény későbbi kiegészítésére hivatkozva alakították ki; a kiegészítésben a közösségi fejlesztési térség (zonă de dezvoltare intercomunitară) fogalom szerepel.

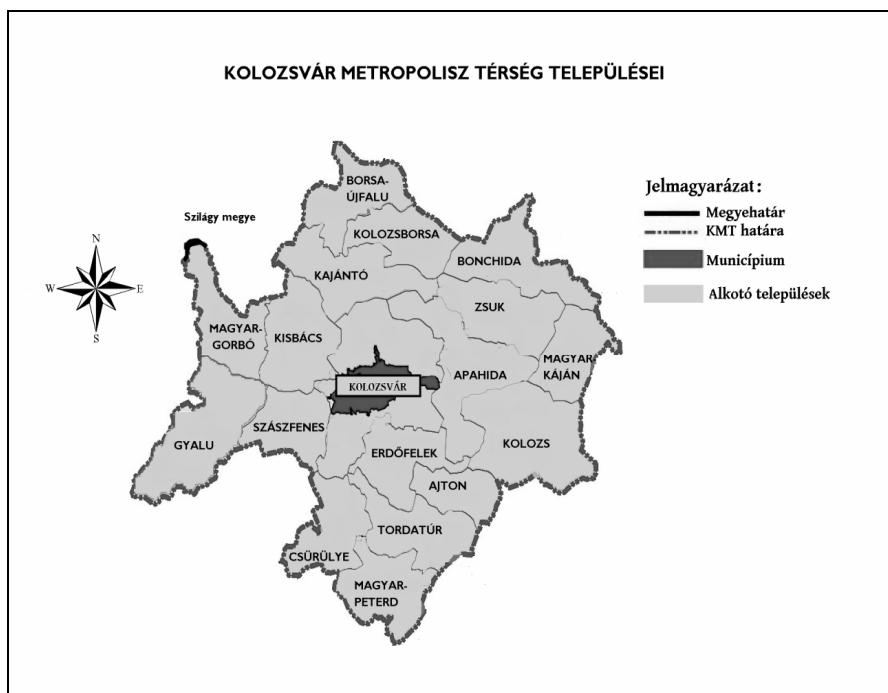
A romániai metropolisz térségek esetében nem teljesülnek a klasszikus metropolisz térség-fogalom jellemzői, a milliós nagyságrendű népesség, a nagy fokú népsűrűség és beépítettség. Igaz ez például Kolozsvárra is: népessége alig haladja meg a 300.000 főt, népsűrűsége 1800 fő/km² alatti.

Kolozsvár metropolisz térség struktúrája

Kolozsvár metropolisz térség (KMT) az Észak-Nyugati Fejlesztési Régióban, Kolozs megyében található. A metropolisz térség létrehozását a Kolozs Megyei Tanács kezdeményezte 2006-ban. A Megyei Tanács egy olyan gazdasági térség kialakítását tűzte ki célul, amelynek alapja Kolozsvár, illetve a térségben található vidéki és városi települések közötti partneri együttműködés. Az önálló jogalanyisággal rendelkező Kolozsvár Metropolisz Térség Településközi Fejlesztési Egyesületet (Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj) Kolozsvár önkormányzatának 2008. évi 415. határozata értelmében hozták létre; struktúrája hosszas huzavona után 2009 elején vált véglegessé.

A metropolisz térség Kolozsvár municípiumból, valamint további tizenhét közigazgatási egységből és a hozzájuk tartozó településekből áll; ezek a következők: Ajton, Apahida, Bonchida, Borsajfalu, Csűrűlye, Erdőfelek, Gyalu, Kajántó, Kisbács, Kolozs, Kolozsborsa, Magyargorbó, Magyarkályán, Magyarpeterd, Szászfenes, Tordatúr, Zsuk. A metropolisz térség

közigazgatási központja Kolozsvár. Területe 153.754 ha (a Kolozs Megyei Tanács honlapja szerint), népessége 387.638 fő (2011. január 1-jén, Országos Statisztikai Hivatal).

1. ábra: Kolozsvár metropolisz térség szerkezete

Forrás: PIDU 2009 alapján

A metropolisz térség területét az E60-as európai út (az 1-es számú országút, DN1) szeli át, amely Románia fővárosát köti össze két európai fontosságú fővárossal, Budapesttel és Béccsel. A közelmúltban adták át az észak-erdélyi autópálya (A3) egy szakaszát, amely a metropolisz térség déli részén halad keresztül, és erőteljes hatást gyakorol közúti közlekedésére. A pálya hiányossága, hogy Kolozsváron nincs felhajtó-, illetve lehajtó-sávja, így az azt használni vágyók Gyaluban csatlakozhatnak rá a közlekedési folyosóra.

Nagyon előnyös viszont a metropolisz térség légi megközelíthetősége. A Kolozsvári Nemzetközi Repülőtér Kolozsvár központjától 10 km-re, keleti irányba helyezkedik el, és egyike az ország legjelentősebb reptereinek, úgy a belföldi, mint a nemzetközi személy- és áruforgalmat illetően.

A fenti közlekedési módok mellett, a metropolisz térség vasúti összeköttetésben is áll Európával. Kolozsváron halad át a 3-as számú fő vasútvonal, amely Bukarestet Biharkeresztesen keresztül köti össze Magyarországgal, ezáltal más nyugat-európai államokkal. A kolozsvári vasúti csomópont regionális fontosságú.

1. táblázat: Kolozsvár metropolisz térség népességének jellemzői (2012. január 1-jén)

	Terület (ezer km ²)	Népesség (fő)	Népsűrűség (fő/km ²)
Kolozsvár	179,50	304.802	1723,33
Ajton	40,94	1.122	30,19
Apahida	106,2	10.879	90,03
Bonchida	80,38	5.098	62,88
Borsaújfalu	71,12	1.446	20,22
Csűrűlye	72,22	1.503	20,09
Erdőfelek	48,41	3.692	74,57
Gyalu	116,82	8.746	70,98
Kajántó	96,5	2.975	28,66
Kisbács	87,51	9.863	96,89
Kolozs	138, 63	4.351	32,11
Kolozsborsa	62,00	1.474	25,85
Magyargorbó	72,51	2.566	36,27
Magyarkályán	55,11	2.377	44,82
Magyarpeterd	62,01	1.617	28,06
Szászfenes	60,92	18.377	146,96
Tordatúr	74	2.439	33,95
Zsuk	85,13	4.311	48,6
ÖSSZESEN	1.510	387.638	389,53

Forrás: Országos Statisztikai Hivatal és PIDU 2009 alapján

A KMT-re a sokszínűség jellemző, úgy a lakosság etnikai és felekezeti hovatartozását illetően, mint turisztikai szempontból (Vicsai 2010). A sokféle vallás és nemzetiség fontos jellemzője a térségnek, ugyanis kulturális sokszínűséget fejez ki, amely egyre inkább turisztikai erőforrásnak számít. A metropolisz térséget alkotó települések szintén sokfélék, változatos szabadidőtöltési lehetőségeket kínálnak, ennek köszönhetően pedig a turizmusformák palettája is széles.

Azonban az idegenforgalom központja, gerince Kolozsvár municípium: egyrészt itt koncentrálódnak az erőforrások, másrészt adott a megfelelő infrastruktúráis kiépítettség is. Kolozsvár elsősorban kulturális (városi) turizmust, valamint üzleti turizmust bonyolít le. Másodlagos gócpont Gyalu és környéke, földrajzi elhelyezkedésének, turisztikai infrastruktúrájának köszönhetően. A Meleg-Szamos – Tárnica vidék rekreációra, természetjárásra kínál lehetőséget, így a hétvégi turizmus helyszíne. Ugyanakkor Gyalun nagyon markánsan megynyilvánul a tranzitturizmus is, kihasználva földrajzi helyzetét. A tranzitturizmus különösen azoknak a településeknek a sajátja, amelyek a Kolozsvár – Nagyvárad országút mentén találhatók. A metropolisz térség további településein (Apahidán, Kisbácsban) a tranzitturizmus dominál, illetve a hétvégi kikapcsolódás jöhet még szóba. Esetenként más turizmusformák is életképesek lehetnek, ahogyan azt a későbbiekben látni fogjuk.

Kolozsvár metropolisz térség kulturális öröksége

A metropolisz térség kulturális örökségének nagy része Kolozsvár municípiumban koncentrálódik. A város az Erdélyi-medence fő idegenforgalmi központja (Gyuricza 2009), nemzetközileg is ismert és elismert kínálattal rendelkezik, amelynek alapját a nagyszámú és változatos történelmi emlékhelyek, vallási, népművészeti, kultúrtörténeti objektumok, műemlékek képezik. Itt működik a Magyar Tudományos Akadémia egy fiókja (Kolozsvári Akadémiai Bizottság), a Román Akadémia egy fiókja, különböző írók, zeneszerzők és képzőművészek egyesületeinek fiók-

jai, a Magyar Állami Színház és a Magyar Állami Operaház, a Román Nemzeti Színház és a Román Állami Operaház, a Bábszínház (román és magyar szekciókkal), az Állami Filharmónia, amelynek van egy népzenei szekciója is, a Rádió és Televízió Nemzeti Egyesületeinek területi stúdiói, illetve több magán rádió- és kábeltévé-állomás.

Állandó vonzerőnek számítanak a történelmi műemlékek, illetve az épített örökség darabjai, amelyek nem hiányoznak az Erdély-körutakból. A legismertebb műemlékek közé tartoznak: a Szent Mihály templom, a Ferencesek temploma, a Szent György-szobor, a Mátyás király szoborcsoport, a Farkas utcai református templom, Mihai Viteazul szobra, a Szabók Bátyja, a Román Nemzeti Színház épülete, az Ortodox katedrális, az ún. „Școala Ardeleană” szoborcsoport.

Kolozsvár nem szűkölködik múzeumokban és gyűjteményekben sem. A hazai múzeumok – fontosságuk, hatókörük, méretük alapján – négy csoportra oszthatók: országos, regionális, megyei, illetve helyi jelentőségű múzeumokra. 2005-ben a 33 romániai országos jelentőséggel bíró múzeum közül három működik Kolozsváron.

Kolozs megye múzeumai egyébként Kolozsvár municípiumban koncentrálódnak. Kolozsvár legjelentősebb múzeumai között tartják számon a következőket: Erdélyi Néprajzi Múzeum, Romulus Vuia Falumúzeum, Erdélyi Történelmi Múzeum, Gyógyszertörténelmi Múzeum, Kolozsvári Szépművészeti Múzeum, Nemzeti Galéria, Emil Racoviță Barlangkutatói Múzeum, illetve a Babeș-Bolyai Tudományegyetem hét egyetemi múzeuma (a Botanikai Múzeum, az Alexandru Borza Botanikus Kert, az Ásványtani Múzeum, a Paleontológiai Múzeum, az Állattani Múzeum, a Vivárium, az Egyetemi Múzeum). A múzeumok nemcsak állandó és időszakos kiállításai miatt fontosak; programjaik, rendezvényeik által akár kulturális központokká is válhatnak. A múzeumi rendezvények kínálata egyre változatosabbá vált az elmúlt években, az egyéb intézményekkel való együttműködésnek köszönhetően (helyi hatóságok, más múzeumok, egyetemek, kulturális központok, stb.). A különböző múzeumok leginkább a Múzeumok Éjszakája, de a Denevérek Nemzetközi Éjszakája és a Nemzetközi Gyereknapi alkalmával is szerveznek programokat.

A változatos és számos darabból álló gyűjtemények, valamint a programok, rendezvények ellenére a múzeumok látogatóinak száma stagnált az elmúlt években (ez országosan is érvényes tendencia), pedig a múzeumok száma megnövekedett. Az érdeklődők többsége belföldről érkezett (*Vicsai 2010*). A múzeumok promoválnak, kulturális központokká alakítják, illetve kínálatuk vonzóbbá tétele, látogatóik számának növelése olyan lehetőségek, amelyeket ki lehetne aknázni Kolozsvár metropolisz térség idegenforgalmának fejlesztése érdekében.

Kolozsvár municípiumi műemlékei úgy országos, mint regionális és helyi érdekeltiségek, és különböző korokból származnak – a római kortól kezdődően, a középkoron át a 19. századig. A Történelmi Műemlékek Listája (Lista Monumentelor Istorice – LMI) alapján ezek a darabok városi együttesben, körülhatárolt zónában vagy önállóan léteznek, így kettős védelem alatt állnak, úgy is mint körülhatárolt zónák részei, úgy is mint önálló építmények. A műemlékeket Kolozsvár polgármesteri hivatala periodikusan leltározza; nagyrésztük jelenleg magántulajdonban van. Ezek megőrzése érdekében szükség van egy olyan stratégia kidolgozására, amely az erre specializálódott szereplők közötti versenyből születik (Kulturális és Vallásügyi Minisztérium – Történelmi Műemlékek Zonális Bizottsága, Kolozsvár Polgármesteri Hivatala, különböző művészettörténelmi, építészeti, stb. egyetemek és intézetek) és amely stratégia tartalmazza a leltározást és a különböző tudományos, jogi, adminisztratív, pénzügyi, adóügyi és technikai intézkedések összességét, amelyek biztosítják az azonosítást, kutatást, leltározást, osztályozást, megőrzést, védelmet és fenntartást, restaurálást, értékesítést és a kolozsvári közösségbe való társadalmi-gazdasági és kulturális integrációt (*PIDU 2009*).

Ami Kolozsvár metropolisz térség községeit illeti, egész sor történelmi műemlék, kastély, régészeti lelet, kasztrum, udvarház, emlékház, múzeum és egyházi épület található ezekben a falvakban (2 és 3 táblázat). A KMT területén csak vallási jellegű épületből 34 látogatható, melyek közül kettő kolostor (Szászfenes és Erdőfelek településeken), 17 pedig olyan fatemplom, amely 1400 és 1900 között épült. Külön érdekességnek számítanak azok a fejedelmi sírok, amelyek még a népvándorlás korából maradtak fenn. Önmagában azonban egyetlen objektum sem annyira számottevő, hogy jelentős idegenforgalmat generáljon.

2. táblázat: Templomok, fatemplomok, kolostorok KMT községeiben

Település	Templomok, fatemplomok, kolostorok
Ajton	Ajton: Fatemplom (1711)
Apahida	Apahida: Szent Arkangyalok fatemplom (1806)
Bonchida	Bonchida: Református templom (1130)
Borsaújfalu	Kide: Református templom (13. sz.)
Csűrűlye	Magyaróság: Szent Arkangyalok fatemplom (1750) Tordaszeleste: Szent Arkangyalok fatemplom (1754)
Erdőfelek	Erdőfelek: görög-katolikus kolostor (15. sz.)
Gyalu	Gyalu: református templom (12. sz. vége) Hidegszamos: fatemplom (1728)
Kajántó	Kajántó: katolikus templom (12. sz. vége) Bodonkút: fatemplom (1726) Szellőcskeölgy: fatemplom (15. sz.)
Kisbács	Kisbács: Keresztelő Szt. János Születése fatemplom (1417) Csonkatelep: fatemplom (1750) Nádasdaróc: református templom (15. sz.) Szucság: református templom (13-18. sz.) Méra: református templom (18. sz.)
Kolozs	Kolozs: ortodox fatemplom (1796)
Magyargorbó	Magyargorbó: Fatemplom (19. sz.)
Magyarkályán	Magyarkályán: ortodox fatemplom (1750) Vajdakamarás: református templom (1723)
Magyarpeterd	Magyarpeterd: unitárius templom (1570) Pusztagegres: fatemplom (1842)
Szászfenes	Szászfenes: római katolikus templom (14. sz.), fatemplom (18. sz.) Kolozstótfalu: református templom (18. sz.) Magyarlóna: református templom (14. sz.)
Tordatúr	Tordatúr: unitárius templom (1693), református templom (1701), római katolikus templom (1841) Komjátszeg: ortodox templom (1800), unitárius templom (1857) Mikes: ortodox templom (1783) Pusztacsán: ortodox templom (1890)

Forrás: PIDU 2009 és az egyes települések hivatalos honlapjai alapján

3. táblázat: Történelmi műemlékek, kastélyok, udvarházak, régészeti leletek, emlékházak és múzeumok KMT községeiben

Település	Történelmi műemlékek, kastélyok, udvarházak, régészeti leletek, emlékházak, múzeumok
Ajton	Ajton: Șurilor régészeti lelet, Deasupra Morii régészeti lelet, Potaissa – Napoca római út, La Cruce
Bonchida	Bonchida : Bánffy-kastély Válaszút : Bánffy-kastély
Borsaújfalu	Borsaújfalu : Etnográfiai Múzeum, régészeti leletek a Stiubei és Tonei zónából (fazekasság) Kide : parasztház – múzeum
Gyalu	Gyalu : római kasztrum, Wass-Bánffy kastély, Gallus-udvarház
Kisbács	Nádaskóród : ortodox egyházi lakás (volt postaállomás a 17. sz.-ban) Nádaspapfalva : Bornemisza-Matskássy kúria (1804)
Kolozsborsa	Kolozsborsa : Bánffy-kastély (jelenleg pszichiátriai szanatórium), Hősök keresztje (Crestaia), Hősök emlékműve Csomafája : Villa Rustica
Magyargorbó	Magyargorbó : Lászlai-udvarház (1791) Magyarnádas : földesúri udvarház, Lászlai-Filip udvarház (18-19. sz.) Türe : Bánffy-kastély (17. sz.)
Szászfenes	Szászfenes : fejedelmi sír a népvándorlás korából
Tordatúr	Tordatúr : Peștera Vulturilor régészeti lelet, neolitikus maradványokkal (14. sz.), Svona régészeti lelet, bronzkori maradványokkal, La furci régészeti lelet
Zsuk	Zsuk : Teleki Géza kastélya, Teleki nyári rezidencia és park, a Kolomán bárók udvarháza

Forrás: PIDU 2009 alapján

Természeti értékek

Kolozsvár metropolisz térségnek a természeti értékei is rendkívül sokszínűek. A térség több védett területe nemzetközi hírnevű, illetve magas és kihasznált turisztikai potenciállal rendelkezik.

1994-ben, a környezetvédelmi civil szervezetek indítványozására, a Kolozs Megyei Tanács 1994. évi 147. határozatával területek egész sorát nyilvánította védetté. Mivel ezek a területrendezési törvénykezés alapján lettek azonosítva, a természetvédelmi területeket az épített, gyógy- és vadászati területekkel egységes módon kezelték. A megyei fontosságú természetvédelmi területek jelentős része országos fontosságúvá vált a 2000. évi 5. területrendezési törvény értelmében.

4. táblázat: Országos jelentőségű természetvédelmi területek Kolozsvár metropolisz térségben

Védett terület	Község/ település	Terület (ha)	Típus
Kőfejtő	Gyalu község	2	geológiai
Malomvölgye	Erdőfelek község	1	botanikai
Dumbráva-patak	Csűrűlye község	0,5	botanikai
Bácsi torok	Kisbács község	3	vegyes ⁽¹⁾
Túri-hasadék	Tordatúr község	25	vegyes ⁽¹⁾
Bükk	Kolozsvár	10	vegyes ⁽¹⁾
Nádaskóródi kővület-lelőhely	Kisbács község	2	geológiai
Tordai-hasadék	Magyarpeterd község	324	vegyes
Szénafüvek (Copârșai)	Kolozsvár	97	botanikai
Szénafüvek (Valea lui Craiu)	Kolozsvár	2,2	botanikai
Földikutya rezervátum	Apahida	31,11	zoológiai

(1) Vegyes érték : táji + vadászati + geológiai + botanikai stb.

Forrás : PIDU 2009 alapján saját szerkesztés

5. táblázat: Megyei fontosságú természetvédelmi területek Kolozsvár metropolisz térségben

Zóna/terület	Község/ település	Érték
Gát a Meleg-Szamoson	Gyalu	táji
Tárnica tó	Gyalu	táji
Hideg-Szamos völgye	Gyalu község	táji
Ózek-völgye	Erdőfelek	táji
Bükk	Kolozsvár	vegyes ⁽¹⁾
Szamosfalvi fürdő	Kolozsvár	gyógy
Kolozsi fürdő	Kolozs	gyógy

(1) Vegyes érték: táji + vadászati + geológiai + botanikai stb.

Forrás: Kolozs Megyei Tanács honlapja alapján saját szerkesztés

2007-ben, a Környezet és Fenntartható Fejlődés Minisztériuma 1964. rendelete értelmében új természetvédelmi kategória lépett érvénybe, éspedig a közösségi fontosságú természetvédelmi területek, mint az európai környezetvédelmi hálózat, a Natura 2000¹ szerves részei Romániában. A KMT hét Natura 2000-es területtel rendelkezik.

6. táblázat: Natura 2000 területek Kolozsvár metropolisz térségben

Elnevezés	Terület ⁽²⁾ (ha)
Tordai-hasadék	323,7
Túri-hasadék	105
Magyarkáján	235,4
Bükk – Malom-völgye	1638,6
Szénafüvek (Copârșai)	99,2
Hója-erdő	7,6
Hideg-Szamos ⁽³⁾	8462

(2) A 2007. évi 1964. számú rendeletnek megfelelően.

(3) A Hideg-Szamos túllépi a KMT határát, és kiterjed Szamosfő, valamint Járavize községekre is.

Forrás: PIDU 2009

¹ Natura 2000: összefüggő európai területhálózat, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy megőrizték az élővilágot; két irányelv – madárvédelem, illetve természet megőrzése – alapján működik.

A fenti táblázatok azt mutatják, hogy a védett területek jelentős kiterjedésűek. Ennek ellenére csupán hétvégi idegenforgalmat generálnak. Ugyanakkor használatuk során éppen az ellenkezője játszódik le annak, amiért ezeket létrehozták. A területek magas turisztikai potenciállal rendelkeznek, nagyszámú látogatót vonzanak, akik kirándulásaik során nagy mennyiségű hulladékot hagynak maguk után. A megfelelő infrastruktúra hiánya rögtönzött ösvények megjelenéséhez vezetett, amelyek egyrészt fragmentálták a területeket, másrészt gátolták a turizmus civilizált formájának kialakulását.

További probléma az ellenőrizetlen legeltetés egyes védett térségek területén, amelynek kárát nem csak az ökoszisztéma látja, hanem veszélyt jelenthet a látogatókra is. Egyes természetvédelmi területek nincsenek egyértelműen lehatárolva a védett területek urbanisztikai terveiben (PUZP - Plan de Urbanism de Zonă Protejată), ezek pontos határa és területe nem ismert, így nehéz megakadályozni a lakosságot és a befektetőket tevékenységeik kifejtésében.

Ezek a nehézségek abból adódnak, hogy a természetvédelmi területek némelyike nem tartozik semmilyen intézmény hatáskörébe, gyámsága alá, azaz hiányzik a felügyelet: 11 országos érdekelttségű védett területből öt nem áll felügyelet alatt. Emiatt elmarad a vonatkozó előírások betartása és betartatása is.

Vendéglátóipari és elszállásolási egységek

Vendéglátóipari egységek

A vendéglátóipari egységek a turisták és a helyi lakosok étkezési és szórakozási igényeit elégítik ki. Ebből következően két típusú vendéglátóipari egységet különítünk el (*Michalkó 2004*): (1) amelyek kimondottan az étkeztetést biztosítják, illetve (2) amelyek a szórakoztatásra specializálódtak.

A KMT-ben az étkezést nyújtó egységek széles skálája megtalálható: kávézók, cukrászdák, gyorsétkezdék, pizzázók, éttermek, sörözők, kocsmák, bárók. Az éttermek is többfélék lehetnek (klasszikus, specializált, stb.), ezeknek szinte minden típusa fellelhető a metropolisz térségben. A zenés szórakozóhelyeken étel- és italfelszolgálásra, zeneszolgáltatásra, esetenként valamilyen rendezvényre kerül sor. Ezek változatossága és elterjedése elsősorban azzal áll összefüggésben, hogy Kolozsvár egyetemi város, így a tanév idejére ugrásszerűen megnő a fiatalok száma.

A metropolisz térség vendéglátóipari egységei természetesen Kolozsvár municípiumban koncentrálódnak, a város vendéglátóipara jelentős. A további 17 közigazgatási egység vendéglátóiparának jelentősebb része viszont az elszállásolási egységekhez kapcsolódik.

Elszállásolási egységek

Az elmúlt 15 évben nemcsak az elszállásolási egységek számbeli növekedése, hanem egy koncentrálódási folyamat is megfigyelhető a KMT egyes településein, mindenek előtt Kolozsváron és Gyalun, továbbá Kolozson, Erdőfeleken, Szászfenesen, Tordatúron, Csűrűlyén és Apahidán. Ez azzal magyarázható, hogy jelentősen megnőtt a kereskedelmi áruforgalom és diverzifikálódott a kulturális kínálat. A kulturális turizmus mellett jelentősebbé váltak az üzleti találkozók és az (elsősorban orvosi) szakképzések, konferenciák is. Az elszállásolási egységek számának változását, illetve összkapacitásuk alakulását a következő táblázatok szemléltetik.

7. táblázat: Elszállásolási egységek száma 1996 és 2011 között

	1996	2001	2006	2011
Kolozsvár	21	21	54	79
Kolozs	2	3	2	:
Erdőfelek	-	3	1	:
Szászfenes	-	-	3	3
Gyalu	1	5	14	13
Tordatúr	-	-	1	2
Csűrűlye	:	:	:	2
Apahida	:	1	1	2

(:) Nincs adat.

Forrás: PIDU 2009 és az Országos Statisztikai Hivatal alapján saját szerkesztés

8. táblázat: Férőhelyek száma 1996 és 2011 között

	1996	2001	2006	2011
Kolozsvár	3127	3300	3387	4327
Kolozs	352	298	161	:
Erdőfelek	-	5	5	:
Szászfenes	-	-	23	57
Gyalu	36	157	651	362
Tordatúr	-	-	12	56
Csűrűlye	:	:	:	50
Apahida	:	24	24	42

(:) Nincs adat.

Forrás: PIDU 2009 és az Országos Statisztikai Hivatal alapján saját szerkesztés

A térségben érzékelhető Kolozsvár fejlődésének a hatása; ennek köszönhető például, hogy 2006-ban Erdőfelek egyetlen egy elszállásolási egységgel rendelkezett. A tordatúri, erdőfeleki, szászfenesi és gyalui egységek létrejöttének az lehet a magyarázata, hogy ezek a települések országos jelentőségű utak mentén találhatók, de akár az is, hogy Kolozsvártól mért távolságuk relatív csekély. Annak, hogy Gyaluban 1996 és 2006 között 1-ről 14-re nőtt az elszállásolási egységek száma, az lehet az oka, hogy megnövekedett a zóna turisztikai vonzóereje, de az is, hogy jócskán javult az infrastruktúra, jobb lett a Kolozsvárt Nagyvárossal összekötő út minősége. A Gyalu – Tárnica vidék szépsége nagyszámú látogatót vonz. A 2006-2011-es periódusban viszont a férőhelyek számának jelentős mértékű visszaesése tapasztalható. Ez összefüggésben állhat a nyaralók számának látványos emelkedésével: sokan azok közül, akik hétvégi turizmus céljából választották Gyalut, már saját ingatlannal rendelkeznek. De még egy ilyen trend mellett is Gyalu messzemenően vezeti a vidéki települések listáját.

A kolozsi elszállásolási egységek a környék fürdőivel hozhatók összefüggésbe. A kolozsi fürdők rehabilitációja 2008 februárjában kezdődött el; a komplexumot a közelmúltban adták át. A 2,5 millió eurós befektetést PHARE-pénzekből finanszírozták. A munkálatok nemcsak a melegvízű fürdőkre vonatkoznak, hanem a tavakra, strandokra, sétányokra, tenisz- és futballpályákra, 400 parkolóhely építésére és a valamikori gyógykezelési központ felújítására is kiterjedtek (PIDU 2009). Kolozs elsősorban a kolozsváriak kedvelt nyári célpontja; a (főleg hétvégenként) zsúfolásig telt üdülőt színvonalasabbnak értékeli a városi strandoknál.

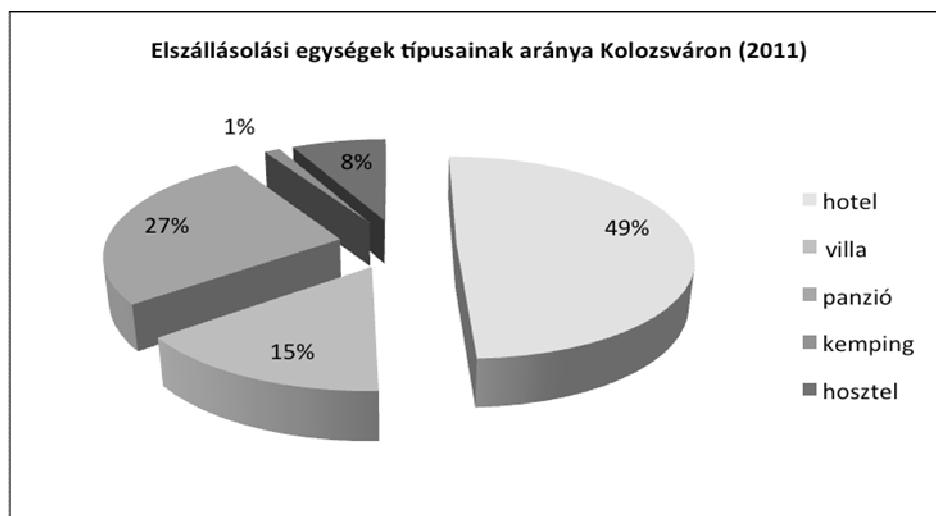
Külön elemezve Kolozsvár municípium elszállásolási egységeit, látványos a mutatók emelkedése. Különösen a 2004-2005-ös időszakban gyarapodott a szálláshelyek száma; az új egységek nagyrésze típusát tekintve hotel. Az első 5 csillagos szálloda, az Opera Plaza 2006 júliusában nyitotta meg kapuit; ehhez csatlakozott a közelmúltban a Grand Hotel Italia. Emellett 9 négy

csillagos (pl. Agape, Belvedere), 19 három csillagos (pl. Capitolina, Paradis), 7 két csillagos (pl. Napoca, Beta), valamint 2 egy csillagos (Pax, Vlădeasa) hotele van a városnak.

Az szállásolási egységek típusát tekintve, Kolozsváron a szállodák száma, és arányuk is lényegesen meghaladja az összes többit. Érdekes jelenség azonban, hogy bár az elmúlt öt évben a szállodák száma 29-ről 39-re emelkedett, részarányuk 81%-ról 49%-ra esett (2. és 3. ábra). Ez elsősorban a panziók elterjedésével magyarázható: míg 2006-ban csupán 10, 2011-ben már 21 panzió üzemel (ezek közül mindössze egy éri el a legmagasabb minősítést: az 5 margarétás Déjà Vu 2004-ben nyílt). A hosztelek száma szintén növekedett, 2-ről 6-ra. Emelkedett a villák részaránya is, noha számuk az említett időperiódusban 11-ről csak 12-re változott; ezek közül egyik sem éri el az 5-ös besorolást. Egyetlen egy kemping üzemel Kolozsváron, a bukki Făget. A 158 férőhelyes szállásolási egységet az elmúlt 10 évben újították, ma sem éri el az európai standardokat.

2. ábra: Elszállásolási egységek típusainak aránya Kolozsváron 2006-ban
 Forrás: PIDU 2009 és az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján saját szerkesztés

3. ábra: elszállásolási egységek típusainak aránya Kolozsváron 2011-ben
 Forrás: Az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján saját szerkesztés

Turisztikai forgalom

A turisztikai forgalmat illetően nem állnak rendelkezésre empirikus adatok, lehet rá következtetni viszont az elszállásolási egységek számából, kapacitásából és ezek kihasználtságából.

A Kolozsvár Turisztikai Irodája (Biroul de turism al municipiului Cluj-Napoca) által szolgáltatott információk szerint, az érkezések száma emelkedő trendet mutat Kolozsvár municípiumban. A 2004 és 2007 közötti periódusban egy folyamatos növekedés figyelhető meg, 6,97%-ról (2005) 11,3%-ra (2007). Ebből kifolyólag a vendégéjszakák száma is megugrott a korábbi évekhez viszonyítva: 12,6% 2005-ben, 8,3% 2006-ban és 21% 2007.

Az átlagos tartózkodási idő szintén megnőtt, 1,59 napról (2004) 1,87 napra (2007). Ez valószínűleg annak tudható be, hogy a város egyre több szórakozási és szabadidőtöltési lehetőséget nyújt az ideérkezők számára, ezzel pedig hosszabb itt-tartózkodásra készíti őket (*PIDU 2009*).

Visszaesett viszont az elszállásolási egységek kihasználtsági foka. Ennek oka éppen az, hogy megnőtt az elszállásolási egységek és a szálláshelyek száma. Ez utóbbiak számbeli növekedése sokkal inkább a város gazdasági fellendülésének, és kevésbé a turisztikai keresletnek köszönhető. Kolozsváron, 2007-ben, a kihasználtsági fok 37,49% volt (*PIDU 2009*).

9. táblázat: Turistaérkezések KMT egyes településein

	2001	2006	2011
Kolozsvár	121.727	234.809	221.426
Apadida	164	922	1.102
Csűrűlye	:	:	550
Erdőfelek	:	537	:
Gyalu	871	6.479	4.063
Szászfenes	:	244	8.028
Tordatúr	:	4.172	3.635

Forrás: Országos Statisztikai Hivatal alapján

10. táblázat: Vendégéjszakák KMT egyes településein

	2001	2006	2011
Kolozsvár	198.633	404.312	317.453
Apadida	230	1.002	2.230
Csűrűlye	:	:	998
Erdőfelek	:	1.074	:
Gyalu	1.569	12.958	6.500
Szászfenes	:	339	12.026
Tordatúr	:	6.497	4.910

Forrás: Országos Statisztikai Hivatal alapján

A fenti két táblázatból leginkább Szászfenes és Tordatúr értékei tűnnek ki. A két település turistaérkezéseinek, valamint vendégéjszakáinak magas száma a tranzitturizmussal, valamint a konferenciaturizmussal magyarázható. Külön érdekesség Szászfenes mutatóinak 2011-es megugrása 2006-hoz képest: a vendégek magas száma azzal áll összefüggésben, hogy a szászfenesi Fusion Hotel egyre több konferenciának, üzleti találkozásnak ad otthont, elindítva ezzel egy enyhe dekoncentrációs folyamatot a metropolisz térségén belül.

Turizmusformák Kolozsvár metropolisz térségben

Kolozsvár metropolisz térség jellegét tekintve nagyon heterogén, az öt alkotó települések nagyon sokfélék, változatos szabadidőtöltési lehetőségeket kínálnak. Ebből következően a turizmusformák területileg eltérnek a metropolisz térségen belül. A különböző turizmusformák azonban kiegészíthetik egymást: a metropolisz térség lehetőséget nyújt az integrált turizmus fejlesztésére – ezért is érdemes az idegenforgalmat egy, a településnél magasabb területi szinten, a metropolisz térség szintjén vizsgálni.

Kulturális turizmus

Kolozsvár metropolisz térségben vezető helyen kétségkívül a kulturális turizmus áll, melynek alapját a nagyszámú és változatos történelmi, vallási, népművészeti, kulturális objektumok, műemlékek képezik. A kulturális turizmus három formája ismert: a városi turizmus, a faluturizmus és a vallási turizmus.

A városi turizmus fellekvára a metropolisz térségben Kolozsvár municípium; itt a kulturális turizmus jelentős, nemzetközileg ismert és elismert kínálattal rendelkezik. A műemlékek és emlékművek állandó látványosságnak számítanak, emellett a különböző múzeumok és gyűjtemények is állandó jelleggel várják a látogatókat. Változatos programot és rendezvényeket kínálnak a különböző kulturális intézmények. Ezek mellett Kolozsvár még számos kezdeményezésnek, fesztiválnak, kulturális rendezvénynek is otthont ad. Mindezek a látnivalók és programok képesek hosszabb időre, napokra itt tartani a látogatókat; és ehhez adott a megfelelő turisztikai infrastruktúra is. A szálláshelyek minden típusa megtalálható itt – hotelek, panziók, villák, motelek –, mindenféle igényre és diszkrécionális jövedelemre mérten. A vendéglátóipar szintén nagyon jelentős, a szórakoztatóipar szintén.

A faluturizmus ellenben nem erőssége Kolozsvár metropolisz térségnek. Vannak ugyan a megyében híres központjai a faluturizmusnak (az Erdélyi Szigethegység és Kalotaszeg), amelyek képesek kihasználni vidékük adottságait, népművészeti örökségét, hagyományait, de a metropolisz térség erre a turizmusfajtára nem alkalmas. Vonzótényezőnek számíthatnak a többnyire 1700-as évekbeli (vagy még régebbi) templomok, fatemplomok, illetve a kastélyok, udvarházak. Kolozs Megye Fejlesztési Terve javasolja is a faluturizmus fejlesztését Borsaujfaluban, Kolozsborsán és Gyaluban. Borsaujfalu valóban rendelkezik látnivalókkal (ortodox templom a 13. századból, fatemplom a 18. századból, etnográfiai múzeum, múzeumként funkcionáló parasztház, régészeti leletek), de nincs kiépített turisztikai infrastruktúrája, nincsenek elszállásolási egységei. Kolozsborsán egy Bánffy-kastély található, de ez a település sem nyújt elszállásolást. Gyaluban szintén vannak látnivalók (római kasztrum, kastélyok, Gallus-udvarház), de inkább jellemző a hegyvidéki, rekreációs turizmus, illetve a tranzitturizmus. Látnivalók koncentrációja még Kisbácsban, Tordatúron, Bonchidán, Szászfenesen, Zsukon, illetve Magyarórbón.

Sajnos ezek mind nem elegek ahhoz, hogy hosszabb időre helybenmaradásra bírják a turistákat. Ezek meglátogatása mindössze néhány percet, félórát vesz igénybe. Mivel nem kínálnak semmilyen kiegészítő programot, foglalkozást a látogatóknak – és a legtöbb esetben szállást sem –, azok továbbutaznak. Ez a fajta turizmus csupán átmeneti jellegű.

A kulturális turizmus harmadik formája, a vallási turizmus csupán egyetlen helyen érvényesül Kolozs megyében, mégpedig a füzesmikolai kolostornál. Füzesmikola kívül esik a metropolisz térségen, így vallási turizmusról nem beszélhetünk.

Üzleti turizmus

Az üzleti turizmus elsősorban Kolozsvár municípiumban zajlik, és ahhoz köthető, hogy Kolozsvár gazdasági központ, egyben egyetemi központ, orvosi centrum és kutatóközpont. A különbö-

ző intézmények, szervezetek rendezvényei – elsősorban az egészségügy és az IT-szektor területén – jelentős számú vendéget hoznak a városba.

Az elmúlt húsz évben a külföldi befektetők koncentrációja figyelhető meg, akik – együttműködve a Kolozs Megyei Kereskedelmi és Gazdasági Kamarával, az Észak-Nyugati Fejlesztési Ügynökséggel és számos más szervezettel, illetve magáncéggel – egyre nagyobb közönséget vonzanak kiállításai, termékbemutatóik, évfordulóik, vagy éppen tréningeik által.

A 11 felsőfokú oktatást nyújtó intézmény (köztük a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, az Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem, a Technikai, az Agronómiai és Állatorvosi Egyetem) évente több országos és nemzetközi rendezvényt is szervez. Ezt kiegészíti még számos adminisztratív, gazdasági és kulturális intézmény is, amely hasonló területeken tevékenykedik. Idén őszre több egészségügyi – orvosi és fogászati konferencia, esemény is tervbe van véve, a rendezvények kedvezményezettjei pedig elsősorban a luxusszállodák, a Grand Hotel Italia és a City Plaza².

Megfigyelhető ugyanakkor egy enyhe dekoncentrációs folyamat is a metropolisz térségen belül, Szászfenes irányába: enyre több konferenciának, üzleti találkozásnak ad otthont a Best Western családhoz tartozó Fusion Hotel. Időnként szakmai rendezvényeket tartanak a bonchidai Bánffy-kastélyban is, de ezek egyetlen szervezethez, a kastélyt is adminisztráló Transylvania Trust Alapítványhoz kapcsolódnak.

A turizmusnak ez a formája, illetve a konferenciaturizmus a jövőben minden bizonnyal egyre inkább teret fog nyerni, jelentőségét és mértékét tekintve. Nem biztos azonban, hogy a turisztikai infrastruktúra megfelelően kiépített és modern ahhoz, hogy képes legyen kiszolgálni ezt a fajta keresletet. Ugyanis az üzleti turizmusban érdekelték többnyire rövid időre utaznak az adott desztinációba; idejük korlátozott – ezért gyorsan és zökkenőmentesen szeretnének eljutni a helyszínre; a pénz többnyire nem akadály – ennek köszönhetően a maximális minőséget keresik. Kolozsvár megközelíthetőségével nincs probléma: adott a nemzetközi repülőtér és az autópálya, de tovább kellene fejleszteni a repülőtér és a belváros közötti összeköttetést. Az üzleti turizmusban érdekelték többnyire szállodákban szállnak meg, Kolozsváron viszont csak két öt csillagos hotel található. Négy csillagosból már több van, kilenc, de a hotelek túlnyomó többsége csupán három csillagos. További magas színvonalú szolgáltatást biztosító elszállásolási egységekre lenne szükség. A vendéglátóipar kínálata nagyon sokszínű, de minőségbeli javítása ennek is ajánlott, hiszen sok étterem az európai átlag alatt marad. Új konferenciatermek és -központok létrehozásába, illetve a régiók modernizálásába is fektetni kellene.

Rendezvényturizmus

Kolozsvár egyre ismertebbé válik a szabadidős programok terén, elsősorban a filmeket és a sportot kedvelők számára.

Ami a filmfesztiválokat illeti, Kolozsvár immár kettőnek is otthont ad: az őszi Comedy Cluj nevű rendezvénynek, valamint a minden év tavaszán megrendezésre kerülő TIFF-nek (Transylvania International Film Festival). A szállodák a filmfesztiválok alkalmával is jelentős bevételeket generálnak. A TIFF évente mind több és több érdeklődőt vonz, évről évre növelve az elszállásolási egységek kihasználtsági fokát. Idén 800 meghívottja volt a rendezvénynek; őket elsősorban a Grand Hotel Italiában, az Akantus-ban és a Univers T-ben szállásolták el. A TIFF idejére egyes városközpontban lévő elszállásolási egységek kihasználtsági foka eléri a 100%-ot, különösen azon a két hétvégén, amelyre a rendezvény kiterjed. A City Plaza ezzel szemben a Comedy Cluj partnerintézménye. Nem hivatalos források szerint a hotel idén a rendezvény idejére 80-100%-os kihasználtsági fokkal számol.

² A City Plaza mottójával is jelzi, milyen vendégkör számára kínálja szolgáltatásait: THE BUSINESS AND after Business HOTEL.

Idén, 2012 őszén jelentős sportesemények házigazdája is Kolozsvár, hiszen a CFR focicsapat bekerült a Bajnokok Ligájába. A Champions League egyik meccsére érkezett Manchester United teljes legénysége a Grand Hotel Italia szállodában szállt meg, elfoglalva a 187 szobás hotel közel felét.

Az eseményturizmusból származó plussz bevételek jól jönnek a gazdasági válságot megsínyelt vendéglátóiparnak. A rendezvényekre érkezők a kisebb szálláshelyek, panziók és hosztelek, valamint a különböző vendéglátóipari egységek forgalmát is megnövelik.

Az eseményturizmus egy harmadik elemének tekinthetők a „városnapok” jellegű események: a Kolozsvári Városnapok (Zilele Cluj-Napoca), illetve a Kolozsvári Magyar Napok célközönsége inkább a környékbeliékből áll. Az előbbire májusban, ez utóbbira pedig rendszerint augusztusban kerül sor. A városi tanács egyre jelentősebb összeggel támogatja ezeket a rendezvényeket, azzal a nem titkolt céllal, hogy 2020-ban Kolozsvár megpályázza, és meg is nyeri az Európa Kulturális Fővárosa címet. A siker érdekében egy civil szervezetet is létrehozta: a Kolozsvár 2020 Kezdeményezés több kulturális intézmény vezetőjét tömöríti, és a polgármesteri hivatal mellett tevékenykedik.

Hegyvidéki turizmus

A hegyvidéki, kikapcsolódást szolgáló turizmusnak számos válfaja létezik: barlangi turizmus, alpinizmus, gyalogtúra, vadászturizmus, halászturizmus stb. Kolozs Megye Fejlesztési Terve elsősorban Tordatúron (Túri-hasadék), illetve Magyarpeterden (Tordai-hasadék) javasolja a hegyvidéki turizmus fejlesztését. Noha ez a turizmusforma Kolozs megye területének 25%-án gyakorolható, Kolozsvár metropolisz térségre kevésbé jellemző, ugyanis a települések túlságosan távol esnek a hegyektől, adott esetben a kialakított pályáktól.

Téli sportok (sí, bób, szánkó, korcsolya) a Gyalui-havasok – Nagyhavas masszívumban üzemelhetnek. Ebből következően Gyaluban és környékén lehetne erre turizmust kiépíteni. Ugyanakkor Erdőfeleken is található egy sípálya.

Barlangturizmus elsősorban a Túri- és Tordai-hasadékban lenne lehetséges. A barlangturizmus egyike a legérdekesebb és legővedelmezőbb turizmusformáknak, ha megfelelően van kiaknázva. Sajnos jelenleg szervezetlen formában, gazdaságilag nem hatékonyan és gyakran környezetromboló módon gyakorolják. A Túri- és a Tordai-hasadékban kisebb barlangok találhatóak, amelyek esetében azonban meg kellene oldani a biztonságosabb és könnyedebb megközelítést.

A Tordai- és Túri-hasadék alpinizmus gyakorlására is lehetőséget nyújt: kezdőknek javasolt útvonalak (I-II-es fokozat) és jóval nehezebb szakaszok (IV-VI-os fokozat) is megtalálhatóak itt. Hiányzik viszont az utak kiépítettsége, felszereltsége, és nincsenek a turisták elszállásolását biztosító egységek sem.

Túrázásra szintén lehetőség nyílik Kolozsvár metropolisz térség egyes térségeiben. Erre legalkalmasabb a már említett Tordai- és Túri-hasadék; mindkettő országos jelentőségű természetvédelmi terület, illetve Natura 2000-es terület is. Szintén országos jelentőségű természetvédelmi terület a Bácsi-torok – itt úgyszintén látok esélyt a túrázás meghonosodására.

Ugyanakkor Gyalu is a gyalogtúrák kiindulópontja lehet, köszönhetően a megyei és országos jelentőségű természetvédelmi területeknek (gát a Meleg-Szamoson, Tárnícai-tó, Hideg-Szamos völgye; illetve a hidegszamosi köfajtó).

Az elszállásolási és vendéglátóipari egységek, valamint a hétvégi magánházak számának alakulása azt mutatja, hogy Gyalu a közeljövőben önálló turisztikai desztinációvá léphet elő, a hegyvidéki turizmus említett válfájának meghonosodása által. Egyes villák marketingjében szerepel is, hogy jó kiindulópontok a környéket felfedezni vágyó kirándulók, túrázók számára.

Túrázásra, természetjárásra lehetőség nyílik még Csűrűlyén (országos jelentőségű, botanikai természetvédelmi terület), Apahidán (országos jelentőségű zoológiai rezervátum),

Erdőfeleken (országos, megyei és Natura 2000-es területek), illetve a Kolozsvár környéki természetvédelmi területeken is, bár ezek jelentősége kisebb.

A vadászturizmus és az extrém sportok fellelőjére inkább a hegyvidék, így ezek a turizmusformák nem jellemzőek Kolozsvár metropolisz térségre, ahogyan a halászturizmus (sporthalászat, hobbihalászat) sem.

Gyógyturizmus

A gyógyturizmus "nyersanyagforrása" az a sóvonulat, amely keresztülhalad Kolozs megyén, ÉK – DNy irányba. Ennek mindössze egy kis része húzódik a metropolisz térség területén.

Jelentős gyógyfürdő található Kolozson. Kolozs egyfajta kivételt képez Kolozsvár metropolisz térség többi településéhez viszonyítva: általában elmondható, hogy a metropolisz térség településeiben az elszállásolási egységek száma megnövekedett, Kolozs esetében viszont ennek a folyamatnak a fordítottja játszódott le. Az elszállásolási egységek, valamint a férőhelyek száma csökkent az elmúlt tizenöt évben, amely azzal hozható összefüggésbe, hogy az 1996 – 2006-os periódusban nem történtek a medencék felújítását célzó beruházások. A komplexum néhány évvel ezelőtti rehabilitációja, és egyre népszerűbbé válása viszont beindíthatja a gyógyturizmust. A kolozsi fürdő emellett megyei fontosságú természetvédelmi terület is.

Kolozson kívül Szamosfalván üzemel még gyógyfürdő, ez azonban sokat veszített jelentőségéből: ma már jellemzően helyi érdekelttségű.

Tranzitturizmus

A tranzitturizmus nagyon hangsúlyos Kolozsvár metropolisz térség egyes településein, köszönhetően annak, hogy Kolozsvár közlekedési csomópont, illetőleg annak, hogy a metropolisz térség területét nemzetközi jelentőségű útvonalak szelik át. Ami a vasúti közlekedést illeti, Kolozsváron áthalad a 300-as vasútvonal, amely összeköti a fővárost Magyarországgal. Ennek a fő vasútvonalnak a mentén mégsem alakult ki tranzitturizmus.

A tranzitturizmus legerőteljesebben a Kolozsvár metropolisz térséget átszelő főutak mentén található településeken van jelen. A legnagyobb jelentőségű ebből a szempontból az E60-as európai út, másnéven az 1-es számú országút (DN1), amely Románia fővárosát Budapesten keresztül Béccsel köti össze. Ezen az úton Kolozsvár Torda irányából közelít hető meg, majd Nagyvárada irányába hagyható el. Ennek az útnak a mentén helyezkedik el Nagyvárada irányába Gyalu és Szászfenes (NY), Gyulafehérvár irányába pedig Erdőfelek és Tordatúr (DK). Másik, a tranzitturizmus szempontjából jelentős település Apahida, amely a Nagybánya fele vezető Kajántói út mentén fekszik (EK).

Kolozsvár metropolisz térség elszállásolási egységei Kolozsvár municípium mellett többnyire ezen az öt településen koncentrálódnak. Az egységek száma (és ezzel együtt a férőhelyek száma is) csekély. Az, hogy egyáltalán vannak egységek ezeken a településeken, annak köszönhető, hogy az említett főutak mentén találhatóak. A szálláshelyek alacsony száma viszont azzal magyarázható, hogy Kolozsvártól mért távolságuk relatív kicsi.

Tordatúron és Apahidán mindössze 2-2, Szászfenesén 3 egység található. Gyalu esetében kicsit más a helyzet, hiszen itt nemcsak tranzitturizmusra nyílik lehetőség; a gyalui szálláslehetőségek fentebb már részletezésre kerültek.

A megyei út mentén fekvő Csűrűlye ugyan 2 elszállásolási egységgel rendelkezik, mégsem jeleskedik egyetlen egy turizmusformában sem. Itt is lenne esély a tranzitturizmus kialakítására, de akár a rövidtávú, hétvégi turizmust is lehetne promóválni, kikapcsolódás, rekreáció céljából, ugyanis a Dumbráva-patak botanikai, országos fontosságú természetvédelmi terület.

Nincsenek elszállásolási egységek Marosvásárhely fele Magyarországon településen, pedig országút mentén helyezkedik el. Potenciálisan itt is lenne esély a tranzitturizmus kialakulására, hiszen ráadásul Natura 2000-es térség is.

Összefoglaló

Az idegenforgalom jelenlegi fejlődési irányvonalai azt mutatják, hogy Kolozsvár – és a köré szerveződő metropolisz térség – továbbra is Erdély egyik legfontosabb idegenforgalmi központja. A metropolisz térségben elsősorban az üzleti turizmus van kiteljesedőben, amelynek előfeltételei (nemzetközi repülőtér, magas színvonalú szállodák és éttermek, konferenciatermek, nagyvállalatok stb.) adottak. Üzleti turizmus különösen Kolozsvár municípiumban zajlik, ugyanakkor megfigyelhető egy enyhe dekoncentráció is Szászfenes irányába. Kolozsváron az eseményturizmus is jelentősebbé vált a közelmúltban, ugyanakkor a kulturális (városi) turizmus sem veszített jelentőségéből.

A metropolisz térség igazi idegenforgalmi súlypontja tehát Kolozsvár, hiszen itt koncentrálódik a vonzerők nagy része, adott a megfelelő turisztikai infrastruktúra, és több turizmusforma is életképes. Ezzel egyidejűleg, a környező települések esetében is több turizmusformával kell számolnunk. A metropolisz térség községei közül kiemelkedik Gyalu, ahol jelenleg a hétvégi turizmus dominál, de amelynek adottságai több turizmusformát is lehetővé tesznek, és a megfelelő infrastruktúrával is rendelkezik ahhoz, hogy Kolozsvár mellett egy másodlagos gócpontot alkosson.

A metropolisz térség további településein – elsősorban Kisbácsban, Szászfenesen, Apahidán és Erdőfeleken – a tranzitturizmus dominál.

Településként a legéletképesebb turizmusformák a következők:

11. táblázat: Turizmusformák Kolozsvár metropolisz térség egyes településein

Község/település	Turizmusformák
Kolozsvár	a) kulturális turizmus (városi turizmus) b) üzleti turizmus c) tranzitturizmus d) természetjárás
Gyalu	a) tranzitturizmus b) hegyvidéki rekreációs turizmus (téli sportok és túrázás) c) kulturális turizmus
Kolozs	gyógyturizmus
Tordatúr	a) hegyvidéki rekreációs turizmus (barlangászat, alpinizmus és túrázás) b) tranzitturizmus
Magyarpeterd	hegyvidéki rekreációs turizmus (barlangászat, alpinizmus és túrázás)
Szászfenes	a) tranzitturizmus b) kulturális turizmus
Erdőfelek	a) tranzitturizmus b) hegyvidéki turizmus (téli sportok)
Apahida	a) tranzitturizmus b) természetjárás
Csűrűlye	természetjárás
Kisbács	a) természetjárás b) kulturális turizmus
Magyargorbó	kulturális turizmus
Borsaújfalu	kulturális turizmus
Magyarkályán	természetjárás
Bonchida	a) tranzitturizmus b) kulturális turizmus

Forrás: Vicsai 2010

A tanulmány az EDUTUS Főiskola és a Collegium Talentum támogatásával készült.

Felhasznált irodalom

- Benedek, J. (2006): *Területfejlesztés és regionális fejlődés*. Presa Universitară Clujeană, Kolozsvár
- Gyuricza, L. (2009): *A turizmus nemzetközi földrajza*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs
- Mark, M., Katz, B., Rahman, S., Warren, D. (2008): *MetroPolicy: Shaping A New Federal Partnership for a Metropolitan Nation*. Brookings Institution, Metropolitan Policy Program Report
- Michalkó, G. (2004): *A turizmuselmélet alapjai*. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
- Squire, G. (2002): Urban Sprawl and the Uneven Development of Metropolitan America. – Squires, G. (szerk.) *Urban Sprawl: Causes, Consequences and Policy Responses*. Urban Institute Press, Washington, pp. 1-19.

Dokumentumok

- Románia Nemzeti Területfejlesztési Terve. Románia Parlamentje, 2001. Elérhető:
http://www.mdrl.ro/_documente/dezvoltare_teritoriala/amenajarea_teritoriului/patn_sec tiunea4.htm, 2012.10.17
- Kolozs Megye Fejlesztési Terve. A Román Akadémia kolozsvári fiókja, 2005
- Kolozs Megye Fejlesztési Stratégiája 2007-2013. Kolozs Megyei Tanács, 2009. Elérhető:
http://www.cjcluj.ro/UserUploadedFiles/File/strategia%20judetului/Strategie%20Cluj_v_finalaII.pdf
- PIDU 2009. Planul integrat de dezvoltare urbană a Polul de Crestere Cluj-Napoca. Elérhető:
<http://www.primariacj.ro/docs/propiecte%20dezbatere/zona%20metropolitana/Planul%20integrat%20de%20dezvoltare%20pentru%20zona%20metropolitana%20Cluj-Napoca.pdf>
- Spatial development glossary. European Conference of Ministers responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT). Council of Europe Publishing, 2007

Weboldalak

- Országos Statisztikai Hivatal, <http://www.insse.ro>
- Kolozsvár Turisztikai Irodája
- Kolozs Megyei Tanács hivatalos honlapja
- Kolozsvár metropolisz térség egyes településeinek hivatalos honlapja